

ORIIDEN JALOSTUSARVOSTELU

**KÄYTTÖSUUNNALLE ARVOSTELTAVAT
SUOMENHEVOSORIIT**

HIPPOS

© SUOMEN HIPPOS RY
2023

SISÄLLYSLUETTELO

1. YLEISIÄ OHJEITA.....	3
1.1 Jalostukseen hyväksymisen perusteet	3
1.2 Näyttelyyn ilmoittautuminen	3
1.3 Oriiden maksut vuonna 2022	3
1.4 Turvallisuus.....	3
1.5 Lääkintämääräykset ja alkoholin käyttö.....	3
1.6 Hevosen ja ratsastajan varusteet	4
1.7 Oriin jalostukseen hyväksymisen ehdot.....	4
1.8 Valitusoikeus.....	4
2. NÄYTTELYYN SAAPUMINEN JA ILMOITTAUTUMINEN	4
3. TERVEYDENTILAN TARKASTUS.....	4
3.1 Terveystilan tarkastus ja mittaus	4
3.2 Röntgenkuvaus ja hammastarkastus.....	5
4. RAKENNEARVOSTELU	5
5. SUORITUSKOKEET	5
5.1 Käyttökoe ajaen.....	5
5.2 Käyttökoe ratsain.....	6
5.3 Luonteen arviointi	6
6. LOPPUARVOSTELU.....	6
7. ORIIDEN JALOSTUKSEENKÄYTTÖOIKEUS.....	6
8. MUISTILISTA.....	7

LIITTEET

Liite 1 Terveysvaatimukset

Liite 2 Eläinlääkärintarkastuksen ohjeet

Liite 3 Röntgen-, hammas- ja purentatarkastuksen tutkimuslomake ja ohjeet

1. YLEISIÄ OHJEITA

1.1 Jalostukseen hyväksymisen perusteet

Oriiden jalostukseen hyväksyminen perustuu jalostusohjelmassa määritettyihin jalostustavoitteisiin, jotka pohjautuvat rotumääritelmään. Jalostettavina ominaisuuksina ovat terveys, käyttöominaisuudet, rakenne ja luonne. On erittäin tärkeää tuoda hevonen tilaisuuteen hyvin valmisteltuna, jotta hevosella on mahdollisuus näyttää kykynsä.

Terveydentilan tarkastuksessa tutkitaan oriin yleinen ja ortopedinen terveys. Lisäksi röntgenkuvauksessa tutkitaan oriin luuston terveys. Samassa yhteydessä tarkistetaan myös oriin suun terveys ja purenta. Terveystarkastuksen tarkoituksena on sulkea pois eläinsuojelullisesti oriin käyttöä jalostuksessa estävät sairaudet ja perinnölliset viat, joista osa saattaa ilmetä vasta jälkeläisarvostelun yhteydessä.

Oriin jalostusarvioinnissa noudatetaan voimassa olevaa jalostusohjelmaa. Jalostusohjelmassa määritellään minimivaatimukset oriin polveutumiseksi, terveydelle, rakenteelle ja suorituskyvyille. Hevosen jalostuksellisen arvioinnin suorittavat Suomen Hippos ry:n nimeämät henkilöt.

Suomenhevosoriiden yksilöarvosteluun kuuluu lisäksi suomenhevosien lausuntaryhmän toimesta tehtävä kirjallinen sukuselvitys, jossa kiinnitetään huomiota erityisesti suvun geneettiseen monimuotoisuuteen ja mahdolliseen kilpailuuraan. Sukuarviointi ei vaikuta oriin jalostusluokkaan merkitsemiseen.

Käyttösuunnan oriiden arvostelussa korostuvat oriin toimivuus ja luonne.

<https://www.hippos.fi/kasvatus/kantakirjarodut-ja-jalostusoihesaannot/jalostusohjesaannot/>

1.2 Näyttelyyn ilmoittautuminen

Käyttösuunnan oriit arvioidaan hevosjalostusliittojen järjestämien tammanäyttelyiden yhteydessä. Näyttelyyn ilmoittaudutaan Suomen Hippoksen Heppa-järjestelmän näyttelykalenterin kautta määräpäivään mennessä. Ilmoittautumista varten tarvitaan Oma Talli -tunnukset. Ilmoittautumisen yhteydessä näyttelymaksusta lähetetään lasku, joka tulee olla maksettuna eräpäivään mennessä, jotta hevonen voi

osallistua näyttelyyn.

Ilmoittautumisen yhteydessä on myös toimitettava oriin mahdolliset arvosteluun vaikuttavat asiat.

Oriin ilmoittajan vastuulla on, että näyttelylautakunnalla on käytössään kaikki tarvittava tieto oriista.

1.3 Oriiden maksut vuonna 2023

Käyttösuunnan oriiden arvostelumaksu on 200 euroa. Lisäksi omistaja vastaa omalla kustannuksellaan ennen näyttelyä toteutettavasta eläinlääkärintarkastuksesta.

Ilmoittautumisajan jälkeen peruutetuista ilmoittautumisista palautetaan 50 % maksusta vain eläinlääkärintodistusta vastaan. Vaihtoehtoisesti hevonen voidaan samalla maksulla siirtää esitettäväksi toisessa jalostusarvostelutilaisuudessa (vuoden kuluessa). Ennen ilmoittautumisajan päättymistä perutut ilmoittautumiset eivät aiheuta kuluja.

Maksu laskutetaan oriin omistajalta ja se tulee maksaa eräpäivään mennessä.

1.4 Turvallisuus

Oriin kanssa liikuttaessa on otettava huomioon yleisön ja muiden tapahtumaan osallistuvien turvallisuus. Tapahtuma-aikana oriin saa luovuttaa ainoastaan 16 vuotta täyttäneelle henkilölle. **Oriin on oltava suitsittuna**, kun sitä liikutetaan tapahtumapaikalla. Oriit ovat tapahtumapaikalla koko ajan oriin omistajan/haltijan vastuulla.

Oriiden **esittäjillä ja avustajilla** on kaikissa arvostelutilanteissa oltava kypärä päässä. **Kypärän käyttö on pakollista aina oriita liikuteltaessa.**

Oriiden **valokuvaaminen** tapahtuu erikseen merkityllä alueella aikataulussa ilmoitettuna ajankohtana, yleensä heti rakennearvostelun jälkeen. Huolehdittehan, että ori tulee kuvattua näyttelyn järjestäjän valokuvaajan toimesta.

Huomioithan myös tapahtuman aikana voimassa olevat koronaohjeistukset.

1.5 Lääkintämääräykset ja alkoholin käyttö

Näyttelyissä noudatetaan Suomen Hippoksen lääkintämääräyksiä ja oriita testataan pistokokein dopingtesteillä. Lääkintäohje ja ohjeelliset varoajat löytyvät osoitteesta

https://www.hippos.fi/uploads/sites/1/2021/09/e0812242-laakintaohje_070521.pdf

Päihtynyt ei saa käsitellä hevosta tapahtuma-alueella testin aikana. Lautakunta voi määrätä suoritettavaksi puhallustestejä ja päihtynyt henkilö voidaan poistaa tapahtuma-alueelta.

1.6 Hevosen ja ratsastajan varusteet

Mittaus ja rakennearvostelu

Esittäjällä tulee olla tarkoituksenmukainen ja siisti asu sekä kypärä. Hevosella tulee olla suitset kuolaimin. Hevosella ei saa olla suojia eikä korvahuppua tai -palloja. Avustajan käyttö on suositeltavaa mittauksessa ja eläinlääkärintarkastuksessa.

Käyttösuunta, ratsastettavuuskoe

Oriin ratsastajalla tulee olla siisti ratsastusasua. Kannukset ovat vapaaehtoiset. Kannuksia käytettäessä niiden tulee olla SRL:n kouluratsastuskilpailusääntöjen mukaiset. Hevonen tulee olla satuloitu ja suitsittu nivelkuolaimin SRL:n kouluratsastuskilpailuja koskevien sääntöjen mukaisesti. Apuohjat, suojat ja pintelit eivät ole sallittuja. Raippa on sallittu SRL:n kouluratsastuskilpailusääntöjen mukaisesti nuorilla hevosilla (7-vuotiaat tai sitä nuoremmat). Ohuesta materiaalista valmistettu korvahoppu on sallittu SRL:n kouluratsastuskilpailusääntöjen mukaan. Se saa olla valmistettu äänieristävästä materiaalista, mutta sitä ei saa käyttää peittämään korvatulppia. Korvahoppu ei saa sisältää mitään painavaa eikä se saa olla kiinnitetty turparemmiin.

Käyttösuunta ajettavuuskoe

Esittäjällä tulee olla tarkoituksenmukainen ja siisti asu sekä kypärä. Ennen ajettavuuskoetta ohjastajan tulee tarkistaa, että hevonen on asiallisesti valjastettu.

Ajettavuuskokeessa kuolainten pitää olla Suomen Hippoksen ravikilpailusääntöjen mukaiset. Obersek, kieliside, putsit ja suojat ovat sallittuja. Ajettavuuskokeessa kiellettyjä varusteita ovat silmälaput, päätanko sekä apuaisat ja sivuremmit.

Ajokokeen suorituksessa hevosella käytetään haltijan hankkimia kevyitä jarruttomia kärryjä, joista hevosen liikkeet ovat nähtävissä. Valjakkovaunut ovat sallittu. Mikäli käytetään valjakkovaunuja, avustajan käyttö on pakollista.

1.7 Oriin jalostukseen hyväksymisen ehdot

Oriin jalostukseenkäytön ehtona on vapauttava

röntgenlausunto yhden kerran ennen ensimmäistä jalostukseen hyväksymistä. Lisäksi lautakunta voi asettaa tarpeen vaatiessa muita ehtoja jalostukseenkäytölle (esim. spermatesti). Oriin jalostuskäytön ehtoihin kuuluvat myös sääntöjen mukainen astutuskirjanpito ja jalostusohjelman vaatima vuosittainen orillisenssin aktivointi. Astutustiedot tulee ilmoittaa astutusvuonna 15.9. mennessä.

1.8 Valitusoikeus

Jalostusarvostelun tuloksesta ei voi valittaa. Mikäli arvostelutilaisuutta ei ole toteutettu voimassa olevan jalostusohjelman ja muiden asiaa koskevien ohjeistusten mukaisesti, voidaan asiasta valittaa. Valituksen voi tehdä henkilö, jonka omistuksessa tai hallinnassa kyseiseen valitukseen liittyvä yksilö on. Valitus tulee toimittaa kirjallisesti. Valitukset käsittelee Suomen Hippos ry:n jalostusvaliokunta.

Arvostelupaikkaan ja tapahtumaan liittyvät valitukset tulee esittää arvostelutilanteessa, viimeistään puoli tuntia tilaisuuden päätyttyä näyttelykansliaan. Muut arvostelutilaisuuteen liittyvät valitukset tulee toimittaa kahden viikon kuluessa arvostelutilaisuudesta Suomen Hippokseen.

2. NÄYTTELYYN SAAPUMINEN JA ILMOITTAUTUMINEN

Näyttelyyn osallistuva ori ilmoitetaan kansliaan viimeistään tuntia ennen oman ryhmän aloitusaikaa. Hevosen **passi tarkastetaan mittauksen yhteydessä.**

Hevosella tulee olla oma numerolappu, joka kiinnitetään hevosen varusteisiin. Viimeistään ilmoittautumisen yhteydessä jätetään kansliaan mahdolliset lisäselvitykset, jotka oriinpitäjä haluaa jättää lautakunnan tiedoksi.

3. TERVEYDENTILAN TARKASTUS

3.1 Terveystilan tarkastus ja mittaus

Käyttösuunnan oriille tehdään laaja terveystilantarkastus ennen ilmoittautumisajan päättymistä. Tarkastus voidaan suorittaa aikaisintaan arvosteluvuonna. Terveystilantarkastus tehdään erillisen ohjeen mukaisesti.

Oriin tarkastanut eläinlääkäri antaa terveystilasta sanallisen lausunnon. Hippoksen eläinlääkäri pisteyttää jalkojen röntgenkuvat ja

jalkaterveyden tarkastaneen eläinlääkäriin lausunnon perusteella.

Jalkojen terveyden arvioinnissa kiinnitetään huomiota hevosen jalkojen kestävyteen, sekä mahdollisiin vammoihin, virheellisyyksiin tai vikoihin.

Näyttelyssä hevoset mitataan lautakunnan jäsenen toimesta. Oriista mitataan säkäkorkeus, lautaskorkeus, lautasleveys, rungon pituus, rinnan leveys, rinnan syvyys ja etusäären ympärys. Korkeusmitoista vähennetään kengät ja hokit. Hevosista määritellään myös kuntoluokka asteikolla 1–5.

Kavioiden arvostelu suoritetaan mittauksen yhteydessä kovalla alustalla. Kavioiden arvostelua varten kavion pohja tulee olla nähtävissä. Kavioiden arvostelussa hevosella ei saa olla kavion pohjan ja säteen peittäviä pohjallisia tai kenkiä. Tilsakumit on sallittu. Mikäli hevonen on kengitetty, tulee kenkien olla kiinnitetty kavioon nauoilla tai liimalla.

Kaikista jalostusarvostelussa hyväksyttävistä oriista tulee toimittaa todistus kesäihottumaan viittaavien oireiden varalta jalostusarvostelua seuraavan kesän heinä-syyskuun aikana.

Mikäli ilmoittautumisen yhteydessä on mainittu, että hevosella on kesäihottuma tai siihen viittaavia oireita, ei todistusta tarvitse toimittaa.

Liite 1 Terveysvaatimukset

Liite 2 Ohje eläinlääkärintarkastukseen

3.2 Röntgenkuvaus ja hammastarkastus

Kaikki jalostusoriit on röntgenkuvattava **ennen näyttelyä**. Röntgenkuvat tulee toimittaa Suomen Hippokseen **viimeiseen ilmoittautumispäivään mennessä**, josta ne toimitetaan eteenpäin lausuntoa varten.

Oriille tulee tehdä ennen orinäyttelyä myös hammastarkastus, jossa tutkitaan oriin purenta ja hampaat. Etuhampaiden purenta tulee tarkastaa ennen suunavaajan laittamista ja mahdollista rauhoitusta pään ollessa normaaliasennossa. Tarkastuksessa kiinnitetään huomiota mahdollisiin purentavirheisiin ja hammaspuutoksiin.

Röntgenkuvaus ja hammastarkastus voidaan tehdä aikaisintaan vuosi ennen orinäyttelyä.

Liite 2 Röntgen-, hammas- ja purentatarkastuksen tutkimuslomake ja ohjeet

4. RAKENNEARVOSTELU

Rakennearvostelu suoritetaan sille osoitetussa paikassa. Ori asetetaan seisomaan merkitylle paikalle, minkä jälkeen liikkeiden säännöllisyys esitetään suoralla lautakunnan ohjeiden mukaisesti käynnissä ja ravissa. Lopuksi ori asetetaan tuomareiden pyynnöstä seisomaan.

Rakennearvostelussa oriista arvioidaan sanallisesti tyypit (laatutyyppi, rotutyyppi ja sukupuolileima), runko, jalka-asennot ja liikkeiden säännöllisyys sekä kaviot. Rakennepisteitä annetaan 4–10 seuraavista arvostelukohdista, puolikkaita pisteitä voidaan käyttää: laatutyyppi, runko, jalka-asennot ja liikkeiden säännöllisyys, jalkojen terveys ja kaviot. Jalkojen terveyden arvostele sanallisesti eläinlääkäri ennen näyttelyä tehtävän tarkastuksen yhteydessä. Hippoksen eläinlääkäri pisteyttää röntgenkuvat ja jalkaterveyden tarkastaneen eläinlääkäriin lausunnon perusteella.

5. SUORITUSKOKEET

Työ- ja käyttösuunnan käyttökoe suoritetaan joko ajaen tai ratsastaen. Molempiin käyttökoevaihtoehtoihin kuuluu hevosen varustaminen sekä toimivuutta ja kuuliaisuutta testaava käyttökoe eri askellajeissa. Kaikki osat tulee suorittaa hyväksytysti. Käyttökoetta ei pisteytetä. Lautakunta arvioi liikkeet käyttökokeen aikana sanallisesti. Luonteen sanallinen lausunto muodostuu eläinlääkäriin tarkastuksesta, mittauksesta, rakennearvostelusta ja käyttökokeesta. Oriilta pisteytetään rakenneominaisuudet ja jalkaterveys.

Käyttökokeessa kiinnitetään huomiota hevosen luonteen taipuisuuteen, varmuuteen ja rauhallisuuteen. Käyttökokeessa arvioidaan hevosen yhteistyöhalua, toimivuutta, nöyrää asennetta ja käyttöominaisuuksia. Käyttökokeeseen saa kokonaisuudessaan kulua aikaa enintään 30 minuuttia.

5.1 Käyttökoe ajaen

Ohjastaja valjastaa hevosen tarvittavien varusteiden osalta. Vähintään yksi lautakunnan jäsen tarkkailee valjastusta. Avustajan käyttö on sallittua hevosen kiinnittämiseen ja kärryille nousussa. Ajokoe suoritetaan puomein tai kartioin rajatulla 20 x 60 m aidatulla alueella. Valjastuksen jälkeen ohjastaja ajaa hevosen suorituskehään ja pysäyttää lautakunnan eteen. Hevosen tulee

seistä pysähdyksissä rauhallisesti 5 sekuntia. Pysähdyksen aikana lautakunnan edustaja kävelee valjakon viereen, tervehtii ajajaa molemmin puolin ja kävelee takaisin paikoilleen. Hevoson tulee seisoa rauhallisesti. Tämän jälkeen suoritetaan seuraava ohjelma:

1. käyntiä vasemmassa kierroksessa noin puoli kierrosta
 2. siirtyminen raviin
 3. ravia kolme kierrosta, jonka aikana tehdään kaksi isoa ympyrää vapaavalintaisessa kohdassa
 4. siirtyminen käyntiin, käyntiä puoli kierrosta ja siirtyminen takaisin raviin, ravia puoli kierrosta
 5. suunnan vaihto ravissa lävistäjällä
 6. ravia kolme kierrosta, jonka aikana tehdään kaksi isoa ympyrää vapaavalintaisessa kohdassa
 7. siirtyminen käyntiin, käyntiä puoli kierrosta ja siirtyminen takaisin raviin, ravia puoli kierrosta
 8. siirtyminen käyntiin, pysähdys, muutaman askeleen peruutus ja siirtyminen käyntiin
 9. pysähdys lautakunnan eteen 5 sekuntia.
- Lautakunta voi tarvittaessa pyytää uudelleen joitakin osia ajokokeesta.

5.2 Käyttökoe ratsain

Ratsastaja satuloi oriin tarvittavien varusteiden osalta ja nousee ratsaille. Vähintään yksi lautakunnan jäsen tarkkailee satulointia. Selkään nousussa avustajan käyttö hevosen kiinnipitämiseen ei ole sallittua. Selkään nousta jaloituksesta, korokkeen käyttö on sallittua. Ratsastuskoe suoritetaan puomein tai kartioin rajatulla 20 x 60 m aidatulla alueella. Selkään nousun jälkeen siirtyminen suorituskehään. Ratsastaja pysäyttää hevosen lautakunnan eteen. Hevoson tulee seistä pysähdyksissä rauhallisesti 5 sekuntia. Pysähdyksen aikana lautakunnan edustaja kävelee ratsukon viereen, tervehtii ratsastajaa hevosen molemmilta puolilta ja kävelee takaisin paikoilleen. Hevoson tulee seisoa rauhallisesti. Tämän jälkeen suoritetaan seuraava ohjelma:

1. käyntiä vasemmassa kierroksessa noin puoli kierrosta
2. siirtyminen raviin
3. ravia kaksi kierrosta, jonka aikana tehdään temponlisäys pitkällä sivulla ja ympyrä vapaavalintaisessa kohdassa
4. suunnan vaihto ravissa lävistäjällä
5. ravia kaksi kierrosta, jonka aikana tehdään temponlisäys pitkällä sivulla ja ympyrä vapaavalintaisessa kohdassa
6. nostetaan oikea laukka

7. laukkaa yksi kierros, jonka aikana laukataan pääty-ympyrä
8. lävistäjällä raviin siirtyminen ja suunnan vaihto ravissa
9. nostetaan vasen laukka
10. laukkaa yksi kierros, jonka aikana laukataan pääty-ympyrä
11. siirtyminen käyntiin puoli kierrosta, pysähdys, muutaman askeleen peruutus ja siirtyminen käyntiin
12. pysähdys lautakunnan eteen 5 sekuntia

Lautakunta voi tarvittaessa pyytää uudelleen joitakin osia ratsastuskokeesta. Ratsastuskokeessa hevoselta ei vaadita liikkumista peräänannossa.

5.3 Luonteen arviointi

Suomenhevonen on rodun jalostustavoitteen ja rotumääritelmän mukaan yhteistyöhaluinen, yritteliäs, toimiva ja nöyrä. Tavoitteena on jalostaa käyttötarkoitukseensa sopivia ja helposti käsiteltäviä suomenhevosia.

Luonteen arvostelemiseksi lautakunnan jäsenet tarkkailevat hevosta koko jalostusarvostelutilaisuuden ajan. Hevoson luonne arvostellaan sanallisesti. Vihaisuus, levottomuus ja arkuus voivat aiheuttaa hevosen hylkäämisen. Lautakunnan jäsenet kiinnittävät luonteen arvostelussa huomiota hevosen yhteistyöhaluun ja rauhallisuuteen.

6. LOPPUARVOSTELU

Käyttökokeen suorittaneita hevosia ei voida palkita kilpailutulosten perusteella. Käyttökokeen suorittaneet yksilöt ovat myöhemmin oikeutettuja jälkeläispalkitsemiseen.

7. ORIIDEN JALOSTUKSEENKÄYTTÖOIKEUS

4-vuotialle ja vanhemmille suomenhevosten kantakirjaan merkittävälle oriille myönnetään toistaiseksi voimassa oleva jalostukseenkäyttöoikeus.

Kaikki keinosiemennykseen käytettävät oriit on testattava vuosittain ennen siemennyskauden alkua tarttuvan kohtutulehduksen (CEM) ja virusarteriitin (EVA) varalta. CEM-testin osalta tuloksen on oltava vapauttava, jotta oriin jalostukseenkäyttöoikeus on voimassa.

Luonnollisessa astutuksessa olevat oriit testataan ennen ensimmäistä siitoskautta ja tämän jälkeen viiden vuoden välein.

Jokaiselle siitokseen käytettävälle suomenhevosoriille on aktivoitava vuosittainen orilisenssi. Haku tapahtuu Heppa-järjestelmässä. Lisenssimaksu määräytyy sen mukaan, milloin hakemus pystytään hyväksymään Hippoksessa eli kaikki mahdollisesti tarvittavat hakemuksen liitteet on toimitettu. Sähköinen astutuskirjanpito aukeaa, kun orilisenssi on aktivoitu.

Jalostukseen hyväksytystä suomenhevosoriista tulee toimittaa eläinlääkärintodistus kesäihottumaan viittaavien oireiden varalta jalostusarvostelua seuraavan kesän heinä-syyskuun aikana. Tarkastuksen suorittaa oriinomistajan tai -haltijan valitsema eläinlääkäri. Mikäli lomaketta ei toimiteta, oriin jalostukseen käyttöoikeus ei ole voimassa.

Mikäli oriin todetaan periyttävän perinnöllisiä sairauksia, voidaan se poistaa jalostuksesta.

8. MUISTILISTA

- **Tarkista viimeinen ilmoittautumispäivä Heppa-järjestelmän näyttelykalenterista.**
- Näyttelymaksu laskutetaan Hippoksesta ja se tulee maksaa eräpäivään mennessä.
- **Röntgenkuvien, hammastarkastuslomakkeen sekä eläinlääkärintarkastuslomakkeen palautus Suomen Hippokseen viimeiseen ilmoittautumispäivään mennessä.**
 - Mielellään klinikalta suoraan sähköpostitse osoitteeseen rtg@hippos.fi, viestin aiheeksi hevosen nimi ja rekisterinumero.

Lisätietoja Suomen Hippos ry

Soila Lehmusvaara, jalostusassistentti
soila.lehmusvaara@hippos.fi
Puh. 020 760 5253

Suomen Hippos ry pidättää oikeuden muutoksiin.